

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83731,Anczyc-Stanislaw.html>
2022-10-05, 00:17

Anczyc Stanisław

ANCZYC Stanisław (5 V 1868, Warszawa – 1 II 1927, Lwów), metaloznawca, włókiennik. Syn Władysława Ludwika, znanego pisarza i poety, uczestnika rewolucji krakowskiej w 1846, i Tekli z Bryniarskich.

W 1885 ukończył z wynikiem celującym szkołę średnią w Krakowie, następnie wydział budowy maszyn Szkoły Politechnicznej we Lwowie, uzyskując 1889 dyplom inżyniera mechanika. Już w czasie studiów wykonywał prace konstrukcyjne, za które otrzymał dwukrotnie nagrody Bratniej Pomocy Studentów lwowskiej Szkoły Politechnicznej.

Po odbyciu praktyki w fabryce E. Twerdy'ego w Bielsku oraz rocznej służby w austriackiej marynarce wojennej, został w 1891 asystentem w Katedrze Technologii Mechanicznej Szkoły Politechnicznej we Lwowie. Następnie wyjechał na półroczne stypendium Wydziału Krajowego Galicji do Technicznego Muzeum Przemysłowego w Wiedniu na kurs farbiarstwa wełny, po czym odbył trzymiesięczną praktykę w fabryce sukna F. Strzygowskiego w Bielsku oraz półroczny kurs tkactwa w Państwowej Szkole Przemysłowej tamże. Po ich ukończeniu udał się na czteromiesięczną praktykę w fabryce koców wełnianych w firmie A. Löwe i S-ka w Klein Barna na Morawach.

W 1893 A. zamieszkał w Rakszawie k. Łańcuta, gdzie kierował budową i urządzeniem nowo założonej Krajowej Szkoły Sukienniczej. Zarządzał nią do 1903. Równocześnie prowadził budowę fabryki sukna i koców „Rakszawa”, na stanowisku dyrektora technicznego. W celu pogłębienia wiedzy wyjechał w 1898 do Austrii i Niemiec, gdzie zapoznał się ze szkolnictwem tkackim oraz techniką wyrobu sukna.

W 1902 obronił w Szkole Politechnicznej we Lwowie pracę doktorską: *O wyznaczaniu włókien mniej wartościowych w*

tkaninach wełnianych. Następnie 1902–07 wykładał technologię mechaniczną w Państwowej Szkole Przemysłowej w Krakowie. Wyjeżdżał często na Morawy i do Czech w celach naukowych. Publikował artykuły z zakresu technologii mechanicznej. W 1907 habilitował się w Szkole Politechnicznej na podstawie pracy *Doświadczenia nad folownością wełny*.

W tym okresie A. zainteresował się metaloznawstwem i metalografią. Od 1906 redagował we lwowskim „Czasopiśmie Technicznym” dział *Sprawozdania z literatury technicznej*. Podjął także studia z zakresu metalografii u prof. E. Heyna na Königlische Technische Hochschule w Berlinie-Charlottenburgu. Równocześnie podjął pracę w Königlischen Materialprüfungsamt w Gross-Lichterfelde w dziale badań wytrzymałościowych u prof. A. Martena.

Od 1 X 1908 kierował w zastępstwie Katedrą Technologii Mechanicznej Szkoły Politechnicznej we Lwowie, 1 I 1909 został mianowany profesorem zwyczajnym. Utworzył w Szkole Politechnicznej laboratorium metalograficzne i rozwinął własne badania. W 1910–12 należał do Komisji Administracyjnej, a potem do Senatu. W okresie 1912–15 był dziekanem wydziału budowy maszyn, a 1915–16 rektorem uczelni.

Ponadto A. działał w Związku Strzeleckim, który wspierał również finansowo. Od 1917 był skarbnikiem Polskiej Organizacji Wojskowej we Lwowie i należał do Komitetu Szczypiorniańskiego. W czasie walk o Lwów 1918–19 zgłosił się do wojska, ale ze względu na stan zdrowia i wiek został skierowany do pracy na zapleczu, w warsztatach samochodowych, w charakterze inżyniera ruchu. W VII 1920 wstąpił ochotniczo do wojska i, pomimo sprzeciwu władz, udał się na front. Brał udział w walkach, służąc w artylerii, a następnie w pociągu pancernym „Pionier”. Po zakończeniu działań wojennych powrócił do pracy na Politechnice Lwowskiej.

A. opublikował wiele artykułów i książek. Pierwszy okres jego działalności naukowej związany był z zagadnieniami tkactwa. Powstały wtedy m.in. prace: *Farbiarstwo wełny* (1898), *O*

przemysle tkackim w Galicyi (1903), O wyznaczaniu włókien mniej wartościowych w tkaninach wełnianych (1903), W sprawie reorganizacji Muzeum Techniczno-Przemysłowego w Krakowie (1904), Doświadczenia nad folowalnością wełny (1908). Do drugiej grupy zainteresowań A. należały problemy dotyczące technologii metali, a zwłaszcza metalografii. Do szczególnie wartościowych publikacji z tego zakresu należy zaliczyć: *Monografię przemysłu metalowego w Galicji (1904), O strukturze i wadach połączeń stalowych (1911), Wykład technologii metali (1913–16), Badania metalograficzne w zastosowaniu fabrycznym (1917, wznowienie 1926), Żelazo (1923, wznowienie 1926) oraz Hartowanie stali (1926).* Przygotował także do druku książkę *Techniczne stopy metali (1928)*, która ukazała się już po jego śmierci.

Był członkiem m.in. ANT w Warszawie (od 1923) i Polskiego Tow. Naukowego we Lwowie (również od 1923).

A. został uhonorowany m.in. austriackim Orderem Żelaznej Korony (1917), Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1923), odznaczeniami za obronę Lwowa 1918–19 i wojnę polsko-bolszewicką 1919–21.

PSB (W. Mozer); SBTP (J. Piaskowski); SPPT (H. i J. Piaskowscy).

J. Piłatowicz: *Ruch stowarzyszeniowy inżynierów i techników polskich do 1939 r.*, t. 2 *Słownik polskich stowarzyszeń technicznych i naukowo-technicznych do 1939 r.*, Warszawa 2005, s. 123, 125, 128; S. Szenic: *Ongiś*, Warszawa 1975, s. 7, 11; W. Wrażej: *Śp. Prof. dr Stanisław Anczyc*, „Mechanik” 1927, nr 2.

Andrzej J. Wójcik